

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

อรรรรณ แสนบริสุทธิ์⁽¹⁾, เลิศชัย เจริญธัญรักษ์⁽²⁾

วันที่ได้รับต้นฉบับ: 8 พฤศจิกายน 2562

วันที่ตอบรับการตีพิมพ์: 18 กุมภาพันธ์ 2563

บทคัดย่อ

(1) ผู้รับผิดชอบบทความ:

นักศึกษาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาการระบาด

คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(E-mail address: nouicici@gmail.com)

(2) รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาการ

ระบาดและชีวสถิติ คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytic study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสุขของผู้สูงอายุและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2562 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 230 คน สุ่มตัวอย่างกระจายตามหมู่บ้านแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความสุขของผู้สูงอายุ โดยสถิติถดถอยพหุคูณใช้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วย Adjusted odds ratio (OR_{adj}) ช่วงความเชื่อมั่น 95% และค่า p-value

ผลการศึกษา พบว่า ความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสุขในระดับมาก ร้อยละ 55.22 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญที่ $p\text{-value} < 0.05$ คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($OR_{adj} = 0.50$, 95% CI=0.29-0.87, $p\text{-value} = 0.014$) และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ($OR_{adj} = 1.90$, 95% CI=0.07-1.21, $p\text{-value} = 0.027$)

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการบริหารจัดการรายได้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมมีส่วนร่วมในสังคม วันสำคัญของไทยและการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้มีจิตใจที่สงบสุขและมีความสุขได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงให้ความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในครอบครัว คอยเกื้อหนุนคนในครอบครัว ให้ความเคารพนับถือ ให้เกียรติและเห็นคุณค่ากันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างสภาพที่ดีในครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขและมีสุขภาพจิตที่ดี

คำสำคัญ: ความสุข, ผู้สูงอายุ

Original Article

Factors Associated with Happiness in the Elderly in Khamyai Subdistrict, Huaimek District, Kalasin Province

Orawan Saenborisut⁽¹⁾, Lertchai Charemtanyarak⁽²⁾

Received Date: November 3, 2019

Accepted Date: February 18, 2020

Abstract

This cross-sectional analytical study aimed to study happiness and factors in the elderly in Khamyai sub-district, Huaimek district, Kalasin province. The data was collected by using interviewing through questionnaire during April to May 2019. The participants were elderly (age ≥ 60 years) who lived in Khamyai sub-district, Huaimek district, Kalasin province more than 1 year. The calculating sample size was 230 persons and the stratified random sampling technique was used for sampling selection. The data were analyzed by using descriptive statistics, multiple logistic regression analysis for the relationship of factors and presented as adjusted odds ratio (OR_{adj}) with 95% confidence interval and p-value.

Results showed that 55.22 % of elderly had a good level of happiness. The factors significantly associated with happiness in the elderly were income per month ($OR_{adj}=0.50$, 95% CI=0.29-0.87, p-value=0.014) and social and environmental factors ($OR_{adj}=1.90$, 95% CI=0.07-1.21, p-value=0.027).

Thus, the relevant sectors should advise the elderly about money management; expenses, cost of living, encourage them to participate into any society, Thai important day and religious activities for mental health, peaceful and happiness. Moreover, realizing of living together, supporting, and respect in the family were important for happiness in the elderly.

Keywords: *Happiness, Elderly*

(1) Corresponding author:

*Master of Public Health Student
Department of Epidemiology,
Faculty of Public Health,
Khon Kaen University
(E-mail: nouicici@gmail.com)*

(2) Associate professor,

*Department of Epidemiology,
Faculty of Public Health,
Khon Kaen University*

บทนำ

องค์การสหประชาชาติจากการรายงานผลอันดับความสุขโลกในปี ค.ศ. 2017 ประเทศนอร์เวย์มีความสุขสูงสุดเป็นอันดับ 1 ด้วยคะแนน 7.537 คะแนน ส่วนประเทศไทยมีความสุขเป็นอันดับที่ 32 จาก 155 ประเทศด้วยคะแนน 6.424 8 คะแนน ในปี ค.ศ. 2018 ความสุขคนไทยลดลงเป็นอันดับที่ 46 จาก 156 ประเทศ โดยการประเมินความสุขมวลรวมประชาชาติ Gross National Happiness (GNH) เป็นแนวคิดพัฒนาประเทศ (World Happiness Report, 2017; World Happiness Report, 2018; ปิปปิ นาวิกะชัน, 2561) ซึ่งความสุขมวลรวมของคนไทยภายในประเทศ (Gross Domestic Happiness: GDH) พบว่าประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าความสุขมวลรวมสูงสุด ในช่วงอายุวัยแรงงานอายุ 25-59 ปี มีความสุขมากกว่าประชาชนทุกกลุ่มวัยรวมถึงวัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป (สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2554)

ประเทศไทยมีจำนวนสัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2550, 2554, 2557 และ ปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 10.7, 12.2, 14.9 และ 16.4 ตามลำดับ คาดว่าปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัย สัดส่วนการคาดการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีพ.ศ. 2563, 2568 และปี พ.ศ. 2573 ร้อยละ 118.8, 150.4 และ 174.0 ตามลำดับ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557) ในตำบลคำใหญ่เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่อันดับสองจากพื้นที่รับผิดชอบอำเภอประชากรจำนวน 7,183 คน เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,011 คน ร้อยละ 14.1 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561ก) เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุในเขตรับผิดชอบของอำเภอ พบว่า จำนวนผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน ร้อยละ 15.6 และ 14.1 ตามลำดับจากการประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (ADL) ของผู้สูงอายุทั้งหมด พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุติดสังคมจำนวน 937 คน ร้อยละ 92.7 กลุ่มติดบ้านจำนวน 60 คน ร้อยละ 5.9 กลุ่มติดเตียงจำนวน 14 คน ร้อยละ 1.4 เป็นปัญหาผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care : LTC) จำนวน 65 คน ร้อยละ 6.4 ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว จำนวน 245 คน ร้อยละ 24.23 1 ใน 4 ของผู้สูงอายุมีสุขภาพไม่ดีซึ่งการมีโรค

ประจำตัวสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตการสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทยจากค่าคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของผู้อายุ 60 ปีขึ้นไป ย้อนหลังในปี พ.ศ. 2557 และ ปี พ.ศ. 2558 คะแนนเต็ม 45 คะแนน พบว่าคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ย 31.4, 31.5 ตามลำดับ (กรมสุขภาพจิต, 2558) ในช่วงเวลาเดียวกันเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าแต่สุขภาพจิตเฉลี่ยยังอยู่ในระดับที่เปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ในอนาคตอันใกล้กลุ่มอายุ 40 ถึง 50 ปีขณะที่ปัจจุบันต้องดูแลผู้สูงอายุในอนาคตต้องเป็นผู้สูงอายุเอง การคัดกรองโรคซึมเศร้า 9Q ในผู้สูงอายุตำบลคำใหญ่ ปี พ.ศ. 2561 พบว่าจำนวนปกติ 964 คน ร้อยละ 95.3 เมื่อส่วนใหญ่ไม่มีภาวะซึมเศร้าแล้วความสุขของผู้สูงอายุเป็นอย่างไร การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตผู้สูงอายุเป็นเหตุให้ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ในครอบครัวผู้ที่มีผู้สูงอายุซึ่งผู้ดูแลมากกว่า 3 ใน 4 เกิดภาระและผลกระทบต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ดูแลและเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่อ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีจิตใจที่ดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคและการเจ็บป่วยจะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้ดีขึ้น ดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ถึงปัจจัยเกี่ยวข้องทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้สูงอายุ เพื่อนำผลจากการศึกษาใช้ส่งเสริมสุขภาพจิตที่เหมาะสมในผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่น มีความสุขในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีชีวิตยืนยาวในสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

● รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytic study)

● ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

● กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี แบ่งออกเป็นเขตเทศบาลตำบลคำใหญ่ จำนวน 297 คน และเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคำใหญ่ จำนวน 714 คน รวมจำนวน 1,011 คน

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria)

- เป็นผู้สูงอายุมีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
- เป็นผู้ที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

- ผู้ที่แพทย์วินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญา ความพิการทางด้านจิตใจ ทางร่างกาย ได้แก่ การได้ยิน หรือไม่สามารถสื่อสารด้วยคำพูด เช่น หูหนวก เป็นใบ้ ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลกับผู้เก็บข้อมูลได้
- ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น ผู้สูงอายุติดเตียง
- ผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

การคำนวณขนาดตัวอย่าง ใช้สูตรของ Hsieh et al. (1998) ผู้วิจัยใช้ค่า P1, P2 และ B จากผลการศึกษาของทวีชัย เสงสูงเนิน (2554) ได้ศึกษาความอยู่ดีมีสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสมาคมข้าราชการบำนาญและผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น (ดังตารางที่ 1)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) อย่างเป็นสัดส่วนตามจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ 12 หมู่บ้าน ตามกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแยกรายหมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 1,011 คน โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสุ่มแบบไม่ซ้ำตัวเลขให้ครบ 230 คน หากอาสาสมัครที่สุ่มได้ไม่เข้าร่วมการวิจัยจะทำการสุ่มทดแทนตามจำนวนในหมู่บ้าน

ของผู้ที่ไม่เข้าการวิจัย (ดังตารางที่ 3)

● เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว ระยะเวลาการนอนหลับ บุคคลหลักที่ดูแลด้านภาวะสุขภาพ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของผู้สูงอายุต่อเดือน แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุ การมีหนี้สิน การมีเงินออม รายได้ของเพียงพอต่อการใช้จ่ายที่จำเป็นอื่นๆ ต่อเดือน (ค่าน้ำ-ไฟ ค่าอาหาร ยา ค่าเดินทาง ฯลฯ)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน การเป็นที่ยอมรับของสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต

ส่วนที่ 4 เครื่องมือดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย (Thai Happiness Indicators (THI-15))

● การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาความตรงของเนื้อหา และความถูกต้องในการใช้ภาษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

2. นำเครื่องมือทดลองใช้ในตำบลลำหนองแสน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน

3. ทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่า 0.9518 (Cronbach, 1990) และเครื่องมือ (THI-15) ผ่านการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับของสเปียร์แมน (Spearman's Correlation Coefficient) เท่ากับ 0.49 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) Cronbach's Alpha Coefficient เท่ากับ 0.70 ถือว่ายอมรับได้

● การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) มัชยฐาน (Median) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max)

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ตัวแปรเชิงเดียว (Univariate analysis) ใช้สถิติ Chi-square test หา (Crude Odds Ratio, OR) ค่าความเชื่อมั่น 95% CI ของ Crude Odds Ratio และหาความสัมพันธ์แบบ

ตัวแปรเชิงซ้อน (Multiple analysis) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบลอจิสติก (Multiple logistic regression analysis) ในการหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุ นำเสนอเป็นค่า Adjusted odds ratio (ORadj) ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% CI ประเมินความเหมาะสมของโมเดลสุดท้าย (Assessing the fit of the model) ด้วยสถิติ Hosmer-Lamshew test ($p\text{-value} > 0.05$)

● ข้อพิจารณาจริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีเลขที่โครงการ HE 612385 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2562

ผลการวิจัย

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ร้อยละ 60 มีอายุมากกว่า 68 ปี ร้อยละ 50.4 อายุเฉลี่ย 70 ปี อายุเฉลี่ยที่ต่ำสุด 60 ปี และอายุมากที่สุด 98 ปี มีฐานของอายุเท่ากับ 69 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 63.5 ในระดับการศึกษาสูงสุดมากกว่าครึ่งจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 79.6 และส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.9 การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว พบว่าไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 51.7 มีระยะเวลาการนอนหลับเฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 8 ชม. ร้อยละ 94.8 และบุคคลหลักที่ดูแลด้านภาวะสุขภาพส่วนใหญ่ คือ บุตร ร้อยละ 60

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,200 บาท ร้อยละ 59.6 รายได้ต่ำสุด 600 บาทต่อเดือน รายได้สูงสุด 16,000 บาทต่อเดือน มีฐานของรายได้เท่ากับ 1,700 บาทต่อเดือน ส่วนแหล่งที่มาของรายได้หลักมาจาก บุตร/หลาน/ญาติ ร้อยละ 81.3 รองลงมาได้มีรายได้จากตนเอง ร้อยละ 42.2 และคู่สมรส ร้อยละ 10.4 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 53.9 มีเงินออม ร้อยละ 55.2 และรายได้ยังเพียงพอต่อรายจ่ายที่จำเป็นอื่นๆ ต่อเดือน ร้อยละ 90.4

ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ด้านสังคมและ

สิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 68.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 37.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6 และมีฐานเท่ากับ 37 มีคะแนนต่ำสุด 22 คะแนน และคะแนนสูงสุด 49 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน) และเมื่อหาความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงเดี่ยว (Univariate analysis) พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์กับความสุขออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่ระดับด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตระดับมากมีความสุขเป็น 1.96 เท่าของผู้สูงอายุที่มีระดับด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตระดับน้อย ($P\text{-value} = 0.019$, 95% CI=1.11-3.44)

ความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากการแจกแจงข้อมูลของตัวแปรความสุขของผู้สูงอายุมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ ($P < 0.001$) จึงใช้แบ่งคะแนนความสุขออก 2 ระดับเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยอื่นๆ กับความสัมพันธ์ความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้ค่ามัธยฐานเท่ากับ 37 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 21 และค่าสูงสุดเท่ากับ 52 ถ้าคะแนนน้อยกว่า 36 คะแนนคือ “มีความสุขน้อย” และคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 37 คะแนนขึ้นไป คือ “มีความสุขมาก” พบว่า ผู้สูงอายุมีความสุขมาก ร้อยละ 55.2 และผู้สูงอายุมีความสุขน้อย ร้อยละ 44.8

ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสุขของผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์แบบตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงเดี่ยว (Univariate analysis) พบว่าตัวแปรที่มีค่า $p\text{-value}$ น้อยกว่า 0.25 ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุ การมีหนี้สิน การมีเงินออม และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต จึงได้นำเข้าสู่โมเดลเริ่มต้นแล้วขจัดตัวแปรออกทีละตัวแปรจนถึงโมเดลสุดท้าย พบว่า

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($P\text{-value} = 0.014$) โดยเมื่อควบคุมตัวแปรแล้ว พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,200 บาทต่อเดือนมีความสุขเป็น 0.50 เท่าของผู้สูงอายุ

ที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 2,200 บาทต่อเดือน ($OR_{Adj}=0.50$, 95% CI=0.29-0.87)

ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($P\text{-value}=0.027$) โดยเมื่อควบคุมตัวแปรแล้ว พบว่าผู้สูงอายุที่มีปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตระดับมากมีความสุขเป็น 1.90 เท่าของผู้สูงอายุที่มีปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตระดับน้อย ($OR_{Adj}=1.90$, 95% CI=0.07-1.21) (ดังตารางที่ 4)

บทสรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด ศาสนา การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว ระยะเวลาการนอนหลับ บุคคลหลักที่ดูแลด้านภาวะสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของระวีวรรณ แสงฉาย และคณะ (2555), บุญพริกา ลอยมา (2557), จิตนภา ฉิมจินดา (2555) ที่พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิตผู้สูงอายุอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของจิตติพร ชารัมย์ (2555) ยังพบอีกว่า เพศหญิงมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (mean diff=0.87; 95% CI : -2.28 ถึง 4.03) และอายุในการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของทวีชัย เชสูงเนิน (2554) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value}=0.108$, $OR=1.78$, 95% CI : 0.87-3.61) ซึ่ง ปัจจัยส่วนบุคคลไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จึงไม่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุ แต่ความต้องการและสามารถตอบสนองได้ตามความต้องการจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจในตนเองได้ และเกิดการยอมรับที่จะรู้จักปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ในการนอนหลับพักผ่อนที่เพียงพอของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่มีการพักผ่อนที่เพียงพอโดยเฉลี่ย 8 ชั่วโมงต่อวัน ผู้สูงอายุเมื่อตกเย็นก็เข้านอนและตื่นเช้าทำกิจวัตรประจำวัน เช่น ใส่บาตรในตอนเช้า นอกจากนี้หลักศาสนา ทุกๆ ศาสนาล้วนมีความสำคัญทางจิตใจและความศรัทธาของผู้ที่นับ

ถือศasanานั้นๆไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับกันได้อีกขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ (วรรณวิเศษ ไชโย, 2555) จึงไม่น่าแปลกที่ผู้สูงอายุเป็นปัจจัยทางศาสนาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การหาความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุ พบว่า แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุ การมีหนี้สิน รายได้เพียงพอต่อรายจ่าย เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐกานต์ สำเนียงเสนาะ (2556) ที่พบว่าความเพียงพอของรายได้ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องการศึกษาของภัทร งามล (2554) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับระดับความสุขโดยรวมมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 0.90$, $p=0.76$) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของจุฑามาศ นามวงศ์ (2555) พบว่า การมีหนี้สินมีความสัมพันธ์กับความสุขอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ตัวแปร รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุ การมีเงินออมมีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,200 บาท มีความสุขเป็น 0.49 เท่าของผู้ที่มีรายได้มากกว่า 2,200 บาท ขึ้นไป ($P\text{-value}=0.009$, 95% CI=0.28-0.84) และพบว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีเงินออมมีความสุขเป็น 1.89 เท่าของผู้ที่มีเงินออม ($P\text{-value}=0.018$, 95% CI=1.11-3.20) และ เมื่อพิจารณาเข้าความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) พบว่ารายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุต่อเดือนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,200 บาท มีความสุขเป็น 0.50 เท่าของผู้ที่มีรายได้มากกว่า 2,200 บาท ขึ้นไป ($OR_{Adj}=0.05$, $P\text{-value}=0.014$, 95% CI=0.29-0.87) สอดคล้องกับการศึกษาของวรวิมล สุนทรทัต (2550) พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสุขที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=4.8$) และสอดคล้องกับชุดมาสินชัยวนิชกุล & จิราพร เกศพิชญวัฒนา (2561) ที่พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์ต่อการสูงวัยอย่างมีสุขภาวะอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้คุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.394$, $p<0.001$) (สมพร โพธิ์นาม และคณะ, 2552) จากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อหัวอยู่ในลำดับที่ 75 ของประเทศ อยู่ลำดับที่ 18 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยตั้งแต่ปี 2552–2560 ประชาชนในจังหวัดกาฬสินธุ์มีรายได้มากกว่ารายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ 2,234 บาท และกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประชาชนจังหวัดจึงเปลี่ยนมาใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานสถิติจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561) ในบริบทของผู้สูงอายุตำบลคำใหญ่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เมื่อ ปี 2558 จากการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่ารายได้ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุจะมาจากบุตร/หลาน/ญาติ ร้อยละ 81.3 และผู้สูงอายุมักจะอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันกับบุตรค่าใช้จ่ายในครอบครัวบุตรจะเป็นคนดูแล เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ-ค่าไฟ ในปัจจุบันนี้ผู้สูงอายุมีสวัสดิการจากรองรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เช่น เงินเดือนผู้สูงอายุ บัตรคนจน การช่วยเหลือของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นคงของรายได้ตนเองไม่ต้องดิ้นรนที่จะสร้างรายได้เพิ่มขึ้น หรือรายได้ที่มาจากการช่วยเหลือจุนเจือของคนในครอบครัวและการสนับสนุนของรัฐเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข

ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทางด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 68.3 ระดับปานกลาง ร้อยละ 29.1 และระดับน้อย ร้อยละ 2.6 มีความสัมพันธ์กับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($OR=1.96$, 95% $CI=1.11-3.44$, $P\text{-value}=0.019$) เมื่อพิจารณาเข้าความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) พบว่าปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($OR_{Adj}=1.90$, 95% $CI=0.07-1.21$, $P\text{-value}=0.027$) การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีจะทำให้มีความมั่นคงในชีวิตผู้สูงอายุและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยความสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดี (กาญจนา ปัญญาธร, 2555; ปิยภรณ์ เลหาบุตร, 2557)

ซึ่งในชุมชนที่ศึกษาเนื่องจากมีพื้นที่เป็นชุมชนกึ่งเมืองทำให้การดำเนินชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตค่อนข้างมาก เช่น การสัญจรที่สะดวกขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งปลูกสร้างที่มีขึ้นใหม่ๆ ความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเป็นอยู่ของสังคมในชุมชนตำบลคำใหญ่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนให้การช่วยเหลือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งในสังคมและครอบครัว มีความสุขจากลูกหลานและสังคมยอมรับช่วยให้ผู้สูงอายุในตำบล คำใหญ่เห็นคุณค่าในตนเองเกิดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง บทบาทผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการรับรู้สภาวะแวดล้อมทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (รัตนารักษ์ คัมภีรานนท์ และคณะ, 2556; ชุตินันต์ดิษฐ์, 2551)

ปัจจัยความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งถามถึงประสบการณ์ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา ตามความเป็นจริงอาจเกิดจากความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล แสดงออกเป็นความรู้สึกที่แตกต่างกันไป มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 52 และต่ำสุดเท่ากับ 21 พบว่า ผู้สูงอายุมีความสุขมาก ร้อยละ 55.22 และผู้สูงอายุมีความสุขน้อย ร้อยละ 44.78 การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับทวิชัย เชสูงเนิน (2554) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีระดับความอยู่ดีมีสุขมาก ร้อยละ 79.8 (95% CI : 74.45 ถึง 85.19) และจิตติพร ชำรัมย์ (2555) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสุขในระดับสูง ร้อยละ 78.2 การจะมีความสุขได้มักเกิดจากความพึงพอใจในความเป็นอยู่ที่ผ่านมาตลอดระยะเวลา 1 เดือน นั้นหมายถึงความมั่นคงทางอารมณ์ สภาพจิตใจที่ดี หรือการยอมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นผลดีต่อจิตใจทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสุขในการดำเนินชีวิต จิตใจอารมณ์ และสังคม หากรู้จักจัดการกับตนเองให้ดียิ่งจะส่งผลให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะหรือการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการบริหารจัดการรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการใช้จ่ายและเกิดความมั่นคงของรายได้ในผู้สูงอายุ โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การแบ่งค่าใช้จ่ายต่อเดือนออกเป็นส่วนๆ หรือการจัดทำบ้านที่กระจายจ่ายต่อเดือน และการส่งเสริมอาชีพในผู้สูงอายุ
2. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันตามขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา ให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อการผ่อนคลายทางอารมณ์และจิตใจทำให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่สงบสุขและมีความสุขได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2558). **สรุปผลที่สำคัญการสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย สิงหาคม พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ: สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กาญจนา ปัญญาธร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานี. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**, 22(2), 24-36.
- จุฬามาศ นามวงศ์. (2555). **การวัดระดับความสุขของประชากรในชุมชนทิพย์เนตร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุดิไกร ตันติชัยวนิช. (2551). **ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชุดิมา สีนชัยวนิชกุล, & จิราพร เกศพิชญวัฒนา. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการสูงวัยอย่างมีสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารพยาบาลทหารบก**, 19(ฉบับพิเศษ), 100-109.
- จิตนภา ฉิมจินดา. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัด นครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- จิตติพร ชารัมย์. (2555). **สถานการณ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุใน จังหวัดร้อยเอ็ด**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐกานต์ สำเนียงเสนาะ. (2556). **ปัจจัยทำนายความสุขของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวีชัย เชสูงเนิน. (2554). **ความอยู่ดีมีสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสมาคมข้าราชการบำนาญและ บัณฑิตวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญพริกา ลอยมา. (2557). **การวัดความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บีบีซี นิวส์. (2561). **รายงานความสุขโลก: ฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีความสุขที่สุด**. ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2561, จาก <https://www.bbc.com/thai/international-43426122>
- ปิยภรณ์ เลหาบุตร. (2557). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ 7 ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทร งามล. (2554). **ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง: กรณีศึกษาชุมชนวัดไชยทิศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

3. ให้ความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในครอบครัว ค่อยเกื้อหนุนคนในครอบครัว ให้ความเคารพนับถือ ให้เกียรติและเห็นคุณค่ากันและกัน จะทำให้เกิดครอบครัวอบอุ่น ผู้สูงอายุก็จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลและในเขตตำบลเพื่อเปรียบเทียบความสุขของผู้สูงอายุในแต่ละบริบทว่าเป็นอย่างไร
2. ควรมีการศึกษาในผู้ดูแลผู้สูงอายุ ให้ทราบถึงสภาพของจิตใจของกลุ่มบุคคลเหล่านั้นเป็นอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

- ระวีวรรณ แสงฉาย, รุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว, ปิยะธิดา ขจรชัยกุล, วราภรณ์ ชัดทาน, อภิเชษฐ์ จำเนียรสุข, ชีราวุธ ปุณณวิษ, และคณะ. (2555). **ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร. รัตนา คัมภีรณนธ์, ฐิติมา เตียววัฒนวิวัฒน์, นาริรัตน์ ผุดผ่อง, และกมล อาจดี. (2556). **ความผาสุกทางจิตวิญญาณและความสุขของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี**. ชลบุรี: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดชลบุรี.
- วรรณวิสาข์ ไชโย. (2555). **ทฤษฎีเรื่องความสุขในผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาบ้านวัยทองนิเวศน์**. วารสารมนุษยศาสตร์สาร, 13(1), 16-30.
- วรวิทย์ สุนทรทัต. (2550). **ระดับความสุขครอบครัวประชาชนในตำบลบางทอง อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา**. รายงานการศึกษาคีชีวะปริญาธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2557). **ประชากรสูงอายุไทย: ปัจจุบันและอนาคต**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สมพร โพธิ์นาม, พิศ แสนศักดิ์, จงกล พูลสวัสดิ์, วิรัตน์ ปานศิลา, ชนิศา ปานศิลา, ชนิตา พลอยเลื่อมแสง, และคณะ. (2552). **ผู้สูงอายุไทย: บริบทของจังหวัดมหาสารคาม**. วารสารศรีนครินทร์เวชศาสตร์, 24(3), 197-205.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561ก). **กลุ่มรายงานมาตรฐาน ประชากร พีรามิดประชากรจำแนกเพศ กลุ่มอายุ**. ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2561, จาก <https://ksn.hdc.moph.go.th/hdc/reports/>
- สำนักงานสถิติจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561ข). **บทวิเคราะห์ รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคม จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 61**. ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562, จาก <http://kalasin.nso.go.th/>
- สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2554). **เอแบคโพลล์: แนวโน้มความสุขมวลรวม (Gross Domestic Happiness หรือ GDH) ของคนไทยภายในประเทศ ประจำเดือนมีนาคม 2554**. ค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2561, จาก <https://www.ryt9.com/s/abcp/1126777>
- Hsieh, F. Y., Bloch, D. A., & Larsen, M. D. (1998). A simple method of sample size calculation for linear and logistic regression. *Statistics in Medicine*, 17, 1623-1634.

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดูแลด้านการรักษาพยาบาลกับความอยู่ดีมีสุข

ปัจจัย	ความอยู่ดีมีสุข		รวม (n=218)
	มาก (n=174)	น้อย (n=44)	
บุคคลดูแลด้านการรักษาพยาบาล			
ไม่ใช่คู่สมรส	100	36	136
คู่สมรส	74	8	82

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ (n₁=142)

ρ	$1 - \rho^2_{1,2,3,\dots,p}$	n_p
0.1	0.99	143
0.2	0.96	148
0.3	0.91	156
0.4	0.84	169
0.5	0.75	189
0.6	0.64	222
0.7	0.51	278
0.8	0.36	394
0.9	0.19	747

ตารางที่ 3 จำนวนผู้สูงอายุแยกรายหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลคำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ (ข้อมูลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำใหญ่ ณ มิถุนายน 2561)

พื้นที่	ระดับชั้น	ผู้สูงอายุ (คน)	ขนาดตัวอย่าง (คน)
เทศบาล	อบต. บ้านหัวสนาม	30	7
	บ้านนาดี	72	16
	บ้านห้วยยาง	152	34
	บ้านห้วยม่วง	43	10
	บ้านคำเจริญ	163	37
	บ้านชัยศรี	93	22
	บ้านคำใหญ่	63	14
	บ้านคำถาวร	35	8
	บ้านโพธิ์ทอง	50	11
	บ้านโคกปากกุง	53	12
	บ้านคำใหญ่	163	37
	บ้านคำเจริญ	94	22
	รวม	1,011	230

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัย	ผู้สูงอายุมีความสุขมาก (n=127)	OR (95% CI)	OR _{Adj} (95% CI)	P-value
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
>2,200 บาท	61	1	1	0.014
≤2,200 บาท	66	0.49 (0.28-0.84)	0.50 (0.29- 0.87)	
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต				
ด้านสังคมน้อย	32	1	1	0.027
ด้านสังคมมาก	95	1.96 (1.11-3.44)	1.90 (0.07- 1.21)	

ตารางที่ 5 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n = 230)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	92	40
หญิง	138	60
อายุ		
60-68 ปี	114	49.6
มากกว่า 68 ปี	116	50.4
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		70.4 (7.7)
ค่ามัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-สูงสุด)		69 (60-98)
สถานภาพสมรส		
โสด	3	1.3
คู่อยู่ด้วยกัน	146	63.5
คู่แยกกันอยู่	2	0.9
หม้าย	70	30.4
หย่าร้าง/แยก	9	3.9

ตารางที่ 5 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=230)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	18	7.8
ประถมศึกษา	183	79.6
มัธยมศึกษา	19	8.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	9	3.9
ปริญญาตรี	1	0.4
ศาสนา		
พุทธ	216	93.9
คริสต์	10	4.4
อิสลาม	4	1.7
การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มี	119	51.7
มี	111	48.3
2.1) โรคเบาหวาน	53	23.1
2.2) ความดันโลหิต	77	33.5
2.3) โรคหัวใจและหลอดเลือด	11	4.8
2.4) โรคเก๊าท์	7	3
2.5) โรคหอบหืด	5	2.2
2.6) โรคอื่น (มะเร็งลำไส้, มะเร็งเต้านม, ไทรอยด์, ไตวาย)	7	3
ระยะเวลาการนอนหลับเฉลี่ย...ชม./วัน		
≤8 ชั่วโมง	218	94.8
>8 ชั่วโมง	12	5.2
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	7.5 (1.0)	
ค่ามัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-สูงสุด)	8 (6-10)	
บุคคลหลักที่ดูแลด้านภาวะสุขภาพ		
คู่สมรส	63	27.4
บุตร	138	60
หลาน	5	2.3
ญาติ	5	2.3
เพื่อนบ้าน	3	1.3
ดูแลตนเอง	16	6.7

ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=230)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุต่อเดือน (ทุกอย่างเป็นรายได้รวมถึงเบี้ยผู้สูงอายุ)		
≤2,200 บาท	137	59.6
>2,200 บาท	93	40.4
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	2,544.13 (2,459.3)	
ค่ามัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-สูงสุด)	1,700 (600-16,000)	
แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
คู่สมรส	24	10.4
บุตร/หลาน/ญาติ	187	81.3
ตนเอง	97	42.2

ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=230)	ร้อยละ
การมีหนี้สิน		
ไม่มีหนี้สิน	124	53.9
มีหนี้สิน	106	46.1
การมีเงินออม		
ไม่มีเงินออม	103	44.8
มีเงินออม	127	55.2
รายได้เพียงพอ (ค่าน้ำ-ไฟ ค่าอาหาร ยา ค่าเดินทาง ฯลฯ)		
ไม่เพียงพอ	22	9.6
เพียงพอ	208	90.4

ตารางที่ 7 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต	จำนวน (n=230)	ร้อยละ
ระดับน้อย (10.00–23.33)	6	2.6
ระดับปานกลาง (23.34–33.66)	67	29.1
ระดับมาก (33.67–50.00)	157	68.3
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	37.5 (6)	
ค่ามัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-สูงสุด)	37 (22–49)	

ตารางที่ 8 ความสุขของผู้สูงอายุในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ความสุขของผู้สูงอายุ	จำนวน (n=230)	ร้อยละ
มีความสุขน้อย (≤ 36 คะแนน)	103	44.8
มีความสุขมาก (> 37 คะแนน)	127	55.2
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	36.7 (6.5)	
ค่ามัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-สูงสุด)	37 (21–52)	